

84

Video
Konu
Anlatım

33

Destek
Sorusu

482

Konu
Tekrar
Sorusu

57

Aktif
Öğrenme
Sorusu

33

Yazılıya
Hazırlık
Sorusu

605

Toplam
Soru

ens Yayınları

Google Play Store'dan
ya da

App Store'dan

ens
Eğitimde Nitelikli Sayfa

uygulamasını telefonunuza veya
tabletlerinize indirin.

Akıllı telefon ya da tablet
kullanmıyorsanız

www.ensyayinlari.com.tr
adresimizden

VİDEO KONU ANLATIMLARI'na
ve VİDEO SORU ÇÖZÜMLERİ'ne
kolaylıkla ulaşabilirsiniz.

Available on the iPhone
App Store

ANDROID APP ON
Google play

Uygulamayı kullanarak evde,
okulda, otobüste kendinizi
hazır hissettiğiniz her yerde
VİDEO KONU ANLATIM-
LARI'ni ve VİDEO SORU
ÇÖZÜMLERİ'ni
izleyebilirsiniz. Her ünitenin
başında videoların içerikle-
riyle ilgili yönerge verilmiştir.
Bu yönergelerden hareketle
istediğiniz konunun videosunu
izleyebilirsiniz.

www.lisedestek.com

Available on the iPhone
App Store

ANDROID APP ON
Google play

9. SINIF TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI SORU BANKASI

Copyright©

Bu kitabın her hakkı yayınevine aittir.

Hangi amaçla olursa olsun, bu kitabın tamamının ya da bir kısmının, kitabı yayınlayan ve yayınevinin önceden izni olmaksızın elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt sistemi ile çoğaltılması, yayınlanması ve depolanması yasaktır.

ISBN

978-625-8160-40-6
0509-1-24

Genel Yayın Koordinatörü

Biltan BÖYÜKOKAĞLU

Yazarlar

Mikail ÖZTAŞ
Mehmet YURDUSEVEN
Adnan DERİN
Harun DERİN

Editör

Nuri SOYUDURU

Dizgi / Tasarım

ENS Yayınları Dizgi Birimi

İLETİŞİM

Ostim Mahallesi 1207. Sokak 3/C-D Ostim / Yenimahalle/ANKARA

Tel: (0312) 395 13 96 Fax: (0312) 394 10 04

SUNUŞ

Değerli Öğrencilerimiz,

Uzun soluklu bir yolculuk olan öğrenme sürecinin önemli bir döneminden geçmekteyiz. Etkili ve kalıcı öğrenmelerin temellerinin atıldığı bu dönemde ENS Yayınları olarak zorlu sürecinizde yanınızda olmak ve işlerinizi kolaylaştırmak amacıyla Etkinlikli Konu Özetli Soru Bankalarını büyük bir titizlikle hazırladık.

Yeni müfredata uygun olarak hazırlanan Etkinlikli Konu Özetli Soru Bankalarıyla, hızlı-etkili ve kalıcı öğrenmeler gerçekleştirilmeyi sağlamak hedeflenmiştir. Ara sınıf alanında bir çığır açacağını düşündüğümüz projemiz, tüm eğitim kurumlarının ve ara sınıf grubu öğrencilerimizin konu ve soru ihtiyacını karşılayacak şekilde kurgulanmıştır.

Ara sınıflarda öğretmenlerin öğrencilerle etkileşim hâlinde ders işlemesine imkân sağlayan Etkinlikli Konu Özetli Soru Bankaları, öğrenilen bilgileri pekiştirecek yeterli sayıda uygulama sınavını ve testleri içerisinde bulundurmaktadır.

Ens Etkinlikli Konu Özetli Soru Bankaları;

- haftalık bölümler
- her haftada video destekli konu anlatımları
- açık uçlu destek soruları
- konu testleri
- hafta sonu ödevleri
- belirli haftaların sonunda yazılı hazırlık çalışmalarından oluşmaktadır.

İŞLER Yayınları çatısı altında doğan ve yayıncılık tarihinde iz bırakacağını düşündüğümüz Etkinlikli Konu Özetli Soru Bankaları Talim Terbiye Kurulu Başkanlığının müfredat programı esas alınarak hazırlanmıştır.

Titiz bir çalışmanın ürünü olan bu eserin hazırlanmasında emeği geçen editörümüz Nuri SOYUDURU ve dizgi ve sayfa tasarım uzmanımız Raşit SAVAŞ'a teşekkür ederiz. Zorlu süreçlerinde tüm öğrencilerimizin büyük "Destek"çisi olmak dileğiyle...

ENS YAYINLARI

İÇİNDEKİLER

1. TEMA: SÖZÜN İNCELİĞİ

1. Hafta: Şiir	6
Sanat	7
Dil Nedir?	11
2. Hafta: İmge (Sembol).....	16
Söz Sanatları (Edebî Sanatlar)	16
3. Hafta: Edebiyat Bilim İlişkisi	28
Deneme	30
4. Hafta: Dilin Anlatım Özellikleri.....	34
5. Hafta: Sözcüğün Anlamı	40
Sözcükte Anlam İlişkileri	41
6. Hafta: Ses Bilgisi.....	48
Mülakat (Görüşme)	56
7. Hafta: Yazım Kuralları	60
8. Hafta: Noktalama İşaretleri	72
9. Hafta: 1. Dönem 1. Yazılı.....	85

2. TEMA: ANLAM ARAYIŞI

10. Hafta: Hikâye (Öykü).....	90
Hikâyede Tema, Konu, Çatışma, Karşılaşma	90
11. Hafta: Anı (Hatıra).....	96
12. Hafta: Cümlede Anlam	104
13. Hafta: Metnin Konusu	114
Metnin Teması	114
Metnin Ana Düşüncesi	116
14. Hafta: Metnin Yardımcı Düşünceleri	122
15. Hafta: Şiir (Nazım)	128
Söyleyici.....	129
Mahlas	129
Tapşırma.....	129
Şiirde İçerik	130
Konularına Göre Şiir Türleri.....	131
16. Hafta: 1. Dönem 2. Yazılı.....	139

3. TEMA: ANLAMIN YAPI TAŞLARI

17. Hafta: Hikâyenin Yapı Özellikleri.....	144
Hikâyede Anlatıcı Ve Bakış Açısı.....	145
Hikâyede Tema, Konu	148
Hikâye Türleri.....	148
Manzum Hikâye	150
18. Hafta: Şiirde Ahenk Unsurları	159
19. Hafta: Gezi Yazısı (Seyahatname)	170
20. Hafta: Sözcükte Yapı	180
Yapı Bakımından Sözcükler.....	186
21. Hafta: Düşünceyi Geliştirme Yolları	192
22. Hafta: Anlatım Biçimleri.....	198
Anlatım Teknikleri	202
23. Hafta: 2. Dönem 1. Yazılı.....	209

4. TEMA: DİLİN ZENGİNLİĞİ

24. Hafta: Roman.....	214
25. Hafta: Romanın Yapı Unsurları.....	224
Romanda Anlatım Teknikleri.....	226
26. Hafta: Eleştiri (Tenkit)	238
Konularına Göre Eleştiri.....	241
27. Hafta: Biyografi (Yaşam Öyküsü).....	246
Biyografi Türünün Gelişimi.....	246
Otobiyografi (Öz Yaşam Öyküsü)	247
Otobiyografinin Gelişimi	248
28. Hafta: 2. Dönem 2. Yazılı.....	256
Cevap Anahtarları	260

1. TEMA

SÖZÜN İNCELİĞİ

- Şiir (Sanat – edebiyat)
- Şiir (Söz Sanatları)
- Deneme
- Ses Bilgisi
- Sözcükte Anlam
- Mülakat - Röportaj
- Yazım Kuralları
- Noktalama İşaretleri

Bu Temada Öğrenilecek Kavramlar

- söz varlığı
- gerçeklik
- sürükleyicilik
- imge
- edebî dil
- kurmaca
- yaratıcılık
- sembol
- günlük dil
- açık ve örtük ileti
- hayal gücü
- çağrışım

ÖĞRETMENİN NOTU

Öğrenme Noktası

ANADOLU SEVGİSİ

Sen bizim dağları bilmezsin gülüm,
Hele boz dumanlar çekilsin de gör.
Her haftası bayram, her günü düğün,
Hele yaylalara çıkılsın da gör.

Bilmezsin ovalar nasıldır bizde;
Kağnılar yollarda, yoncalar dizde...
Saydıklarım damla değil denizde,
Hele bir ekinler ekilsin de gör.

Görmedin sen bizim mavi suları,
Karlar eriyince kırar yuları...
Köpük olur beyaz, sel olur sarı;
Hele taştan taşa dökülsün de gör.

Sen bizim köyleri görmedin ki hiç,
Yolları toz, çamur, evleri kerpiç.
O kirli kabukta, o en temiz iç;
Hele bir yakından bakılsın da gör.

Anlamaz, bilmezsin sen bizim halkı,
Sevgiyi bulasın, yakına gel ki...
Kalıplar gerçeği göstermez belki
Gönül perdeleri sökülsün de gör.

ABDURRAHİM KARAKOÇ

Anadolu Sevgisi adlı şiiri okuyunca ne hissettiniz? Arkadaşlarınızla paylaşınız.

ŞİİR

Duygu, düşünce ve hayallerin bir düzene bağlı olarak etkileyici bir dil ve ahenkli mısralar şeklinde aktarılmasına şiir denir. Edebiyat türleri içerisinde en eski edebî tür özelliği taşıyan şiirin bugüne kadar birçok farklı tanımı yapılmıştır. Bu tanımlamalar dönemden döneme, kişiden kişiye değişmiş; kesin bir tanıma ulaşılmamıştır. Çünkü şiir, öznel nitelikleri ağır basan bir türdür.

Bir sanat türü olarak şiiri sanatsal bir tür hâline getiren özellikler; metnin edebîliği, dilin çağrışım değeri, söz ve anlam sanatları, ritim, imge ve çok anlamlılıktır. Şiir, sözcüklere farklı yorumlar getirmek veya onlardan kaynaklanan duygusal tepkiler yaratmak için biçimi ve bir araya getirmeleri kullanır. Şiir, kendi içinde bir sanat eseri meydana getirirken insana ait olan şeyleri kullanır, kısacası uydu görevini üstlenir.

1. Video Konu Anlatımı

SÖZÜN İNCELİĞİ

Öğrenme Noktası

2. Video Konu Anlatımı

SANAT

Sanat sözcüğü genelde görsel sanatlar anlamında kullanılır. Sözcüğün bugünkü kullanımı, batı kültürünün etkisiyle, İngilizcedeki “art” sözcüğüne yakın olsa da halk arasında biraz daha geniş anlamda kullanılır. Gerek İngilizcedeki “art” (artificial = yapay), gerek Almancadaki “kunst” (künstlich = yapay) gerekse Türkçedeki Arapça kökenli “sanat” (‘suni’ = yapay) sözcükleri, içlerinde yapaylığa dair bir anlam barındırır.

Sanat, bu geniş anlamından Rönesans Dönemi’nde sıyrılmaya başlamış ancak yakın zamana kadar zanaat ve sanat sözcükleri dönüşümlü olarak kullanılmaya devam etmiştir. Buna ek olarak Sanayi Devrimi sonrasında tasarım ve sanat arasında da bir ayrım doğmuştur.

Sanat, insanın var olanı anlama, yeniden anlamlandırma ve farklı şekillerde yorumlama çabalarından biridir. Hayal gücü, hissedilen duygu, sezgi ve gönülden geçenler sanatı oluşturur. Bu nedenle sanat öznel bir özellik gösterir.

İnsanoğlu; tarihî süreç içerisinde yaşadıkları duygu, düşünce, hayallerini ve olaylara bakış açılarını farklı şekillerde yansıtmıştır. Bu yansıtma bir mağara duvarına çizilen resim; halı, kilim veya dokumaya atılan bir nakış; bir mimarın inşa ettiği cami, medrese, kemer; bir şairin dile getirdiği şiir, destan veya bir dizedir.

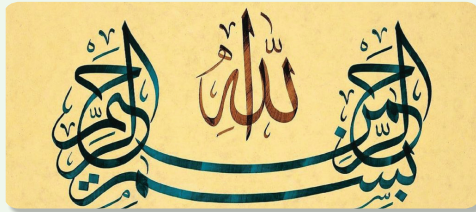
Sanatçı; herkesin duyduğunu, gördüğünü, hissettiğini, düşündüğünü farklı şekilde duyan, gören, hisseden, düşünen, yorumlayan, yansıtan; duyulmayı duyan, görülmeyeni gören, olmayanı bulanır. Sanat eserleri bir sanatçının ürünüdür ve ortaya çıkan eser; onu okuyan, izleyen, dinleyen veya inceleyen kişilerde estetik bir beğeni uyandırır.

Sanatçı daima güzel olana ulaşma çabası içerisinde. Sanat bu yönüyle insanı manevi yönden eğitir, olgunlaştırır ve yüceltir. İnsan, manevi yönden kendini geliştirirken estetik değerlerden de yararlanır.

ÖĞRETMENİN NOTU

Aktif Öğrenme Alanı-1

Yukarıda verilen görsellerden hangileri herhangi bir sanat etkinliğiyle ilgili değildir, neden?

ÖĞRETMENİN NOTU

Aktif Öğrenme Alanı-2

1. Metin: Alinazik Kebabı Nasıl Yapılır?

Yoğurt süzülür. Patlıcanlar ateşte közlenir, közleme işlemine Gaziantep'te partılama ya da söğürme denir. Közlendikten sonra patlıcanların kabukları soyularak içi kesme tahtasında bıçakla kıyılır sonra elle yoğrularak veya tahta havanda dövülerek söğürme çok ince bir hale getirilir. Kıymaya biraz yağ ilave edilerek kavrulur. Tuz ve kırmızıbiber eklenir. Kıyma çok kavrulmamalı yöre nin deyimiyle sulu-tuzlu olmalıdır. Söğürme hafif ateşte ısıtılır ve bu arada içine süzölmüş yoğurt yavaşça katılır (yoğurt tatlı olmamalı, kıyma da ne çok katı ne de çok sulu olmalıdır), yoğurtlu söğürme ocakta hafif karıştırılırken dövölmüş sarımsak ilave edilir. Söğürme kaynamadan ocaktan indirilir, servis tabağına çok ince bir şekilde yayılır. Hazırlanmış kıyma yoğurtlu söğürmenin üzerine döşenir. Yemeğimiz servise hazırdır.

2. Metin

Verdiğin berize budur gayratım,
Bundan başka uyamayon doktur be!
Üç sepet yumurta sabah kayfaltım,
Teker teker sayamayon doktur be!

İki lehen pilaf bir yannık ayran,
İster yağlı olsun ister yavan,
Yanına kesiyon beş kilo sovan,
Yeyon yeyon doyamayon doktur be!

Üç tencere bamyaya yerin bişince,
Yirmi tas su içip birez koşunca,
Her yanı sökülür karnım şişince,
Sağlam göynek geyemeyon doktur be...

Çukurovalı Âşık Karamehmet

Bu metinlerden hangisi bir sanat ürünüdür, nedenini açıklayınız?

Destek Noktası

Edebiyatın malzemesi dildir, bu nedenle edebiyat fonetik sanatlar grubunda yer almaktadır. Edebiyat; diğer sanat dallarından kullandığı malzeme, üslup yöntem ve teknikler bakımından ayrılır. Malzeme farkı, sanatların birbirinden ayrıldıkları noktadır.

Destek Sorusu 1

“Edebiyat kullandığı malzeme bakımından güzel sanatların ----- sanatlar grubuna dâhildir.”

cümlesinde boş bırakılan yere

- I. plastik
- II. ritmik
- III. fonetik

sözcüklerinden hangisi getirilmelidir?

Destek Sorusu 2

.....

.....

.....

.....

Yukarıda verilen görsellerdeki sanat faaliyetlerinin hangi sanata dalıyla ilgili olduğunu altlarına yazınız.

SÖZÜN İNCELİĞİ

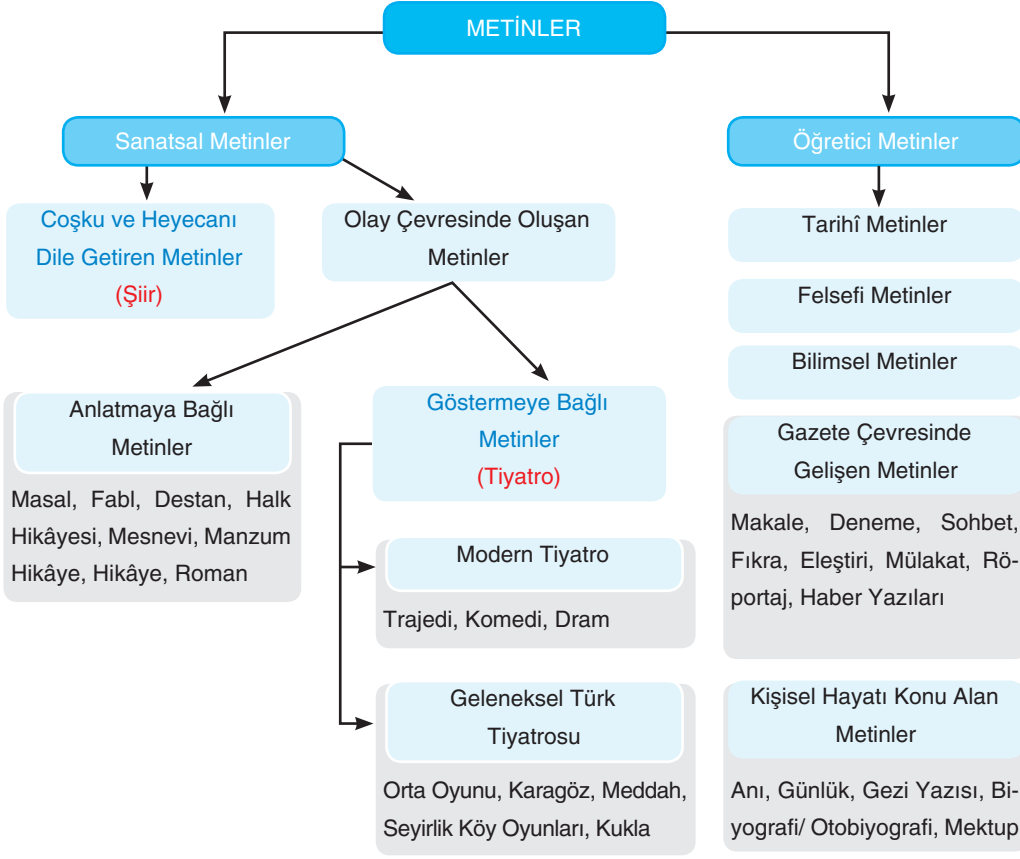

Öğrenme Noktası

3. Video Konu Anlatımı

Metinlerin sınıflandırılmasıyla ilgili aşağıdaki tabloyu inceleyelim.

Destek Sorusu 3

Aşağıdaki parça metinlerin sınıflandırılmasına göre hangi tür metinlere girer? Nedenlerini belirtiniz.

Kanada, İspanya ve Amerika Birleşik Devletleri'nden araştırmacıların yaptığı bir araştırmada çok sayıda virüsün atmosferde yolculuk ederek başka yerlere taşındığını ortaya koyan bulgular elde edildi. Araştırmada Dünya yüzeyinden havaya karışan virüslerin, Dünya'daki hava sistemlerinin üstünde bulunan ancak jetlerin uçtuğu stratosferin altında kalan troposfer katmanında binlerce kilometre taşınıp tekrar Dünya yüzeyine "yağdığı" ortaya kondu. Araştırmanın liderlerinden Curtis Suttle her gün metrekaşe başına ortalama 800 milyondan fazla virüsün troposferde biriktiğini, bunun da örneğin Kanada'da kişi başına 25 virüse karşılık geldiğini söylüyor.

Metnin Türü:

Nedenleri:

ÖĞRETMENİN NOTU

ÖĞRETMENİN NOTU

Aktif Öğrenme Alanı-3

Aşağıda verilen parçaların metinlerin sınıflandırılması şemasına göre hangi tür metinlere ait olduğunu karşılarına yazınız.

Gözlerin gözlerime değince
Felaketim olurdu, ağlardım
Beni sevmiyordun, bilirdim
Bir sevdiğin vardı, duyardım
Ne vakit karşımda görsem
Öldüreceğimden korkardım
Felaketim olurdu, ağlardım

Aslanla Fare

Herkes herkese yardım etmeli,
Ben büyük, o küçük dememeli
İki masalım var bunun üstüne,
Başka da bulurum isteyene.
Aslan toprakla oynuyormuş bir gün;
Bir de bakmış pençesinde bir fare,
Aslan, aslan yürekliymiş o gün,
Kıymamış canına, bırakmış yere.
Boşuna gitmemiş bu iyiliği.
Kimin aklına gelir, farenin aslana iyilik edebileceği?

Adem: Turgut ! Turguuuut! hay allah Turguutt!! Nerelerdesin ayol? İlanları dağıttık afişleri astık başrol beyefendi meydanlarda yok!

Turgut: Adem sen misin be? Sabahtan beri baykuş gibi ne ötüp duruyosun kapının önünde?

Adem: Hangi sabah kardeşim? Saatine baksana!

Turgut: Ooo, kusura bakma Adem saat 11 olmuş. Eh, sabahın 6'sında yatan bir insan da ancak busaatte kalkar zaten. Yarım saat oldu kalkalı.

Adem: Niye erken yatmadın?

Güzel gün bugün. Hem kaç gün var ki önümde! Mutlu başlamalı her güne, bugüne de öyle. Her mekanın, her anın tadını çıkarmak istiyor insan. Bu enerjinin sebebi Bozcaada, nam-ı diğer Tenedos. Herodot "Tanrı, insanlar uzun ömürlü olsun diye Tenedos'u yaratmış." derken bu enerjiyi hissetmiş olmalı. Çanakkale ilimizin bir ilçesi olan bu güzel adanın kuzeydoğusunda Gökçeada bulunuyor. 40 km² lik bir yüz ölçümüne sahip olan Bozcaada'daki yerleşim ilk olarak MÖ 3000'lerde, Erken Bronz Çağı'nda başlamış.

SÖZÜN İNCELİĞİ

Öğrenme Noktası

4. Video Konu Anlatımı

DİL NEDİR?

Dil, insanlar arasında anlaşmayı sağlayan doğal bir araç, kendisine özgü kuralları olan ve ancak bu kurallar içerisinde gelişen canlı bir varlık, temeli tarihin bilinmeyen dönemlerinde atılmış bir gizli anlaşmalar düzeni, seslerden örülmüş toplumsal bir kurumdur.

Edebî metinlerde sanatçılar; bazen günlük dile ait sözcüklerden, kalıplaşmış öğelerden yararlanır. Bu durum, metne içtenlik kazandırır. Fakat edebî söyleyişin inceliğini yansıtan metinlerde doğrudan doğruya günlük dil kullanılmaz. Bu metinlerin dilinde günlük dile aykırı durumlar vardır. Bu kullanımın nedeni; şair ve yazarların duygu, düşünce ve hayallerini ifade ederken kelimelerin anlamlarını yetersiz bulmaları veya kelimeleri yeni anlamlarda kullanmak istemeleridir. Kendini ifade etmek için dilden başka aracı olmadığından şairler ve yazarlar; dildeki kelimelere, söz kalıplarına, cümlelere farklı anlamlar yükleyebilir.

ÖĞRETMENİN NOTU

Aktif Öğrenme Alanı-4

HAN DUVARLARI

...

1. Ellerim takılırken rüzgârların saçına
2. Asıldı arabamız bir dağın yamacına.
3. Her tarafta yükseklik, her tarafta ıssızlık,
4. Yalnız arabacının dudağında bir ısıklık!
5. Bu ısıklıkla uzayan, dönen kıvrılan yollar,
6. Uykuya varmış gibi görünen yılan yollar
7. Başını kaldırarak boşluğu dinliyordu.
8. Gökler bulutlanıyor, rüzgâr serinliyordu.
9. Serpilmeye başladı bir yağmur ince ince.
10. Son yokuş noktasından düzlüğe çevrilince
11. Nihayetsiz bir ova ağarttı benzimizi.
12. Yollar bir şerit gibi ufka bağladı bizi.
13. Gurbet beni muttasıl çekiyordu kendine.
14. Yol, hep yol, daima yol... Bitmiyor düzlük yine.
15. Ne civarda bir köy var ne bir evin hayali,
16. Sonunda ademdir diyor insana yolun hali,
17. Ara sıra geçiyor bir atlı, iki yayan.
18. Bozuk düzen taşların üstünde tıkırdıyan

...

Faruk Nafiz Çamlıbel

Yanda verilen şiirde edebî dile ve günlük dile ait ifadeleri belirleyiniz. Dizelerin numarasını aşağıda verilen yerlere yazınız.

Edebî dile ait ifadeler:

Günlük dile ait ifadeler:

Konu Tekrar Testi - 1

1. Sanatı bir yansıtma olarak yorumlayanlara göre edebiyat, dünyaya tutulmuş bir aynadır; toplumu, gerçekliği yansıtır. Dolayısıyla da insanı, yaşamı açıklar. Yansıtma kuramını benimseyen kimi düşünürlerse bunu yeterli bulmaz, edebiyatın eğitici bir nitelik taşıması gerektiğini öne sürerler. Onlara göre edebiyat yapıtı gerçekliği yansıtmakla yetinmemeli, toplumsal ya da siyasal açıdan insanları eğitmeli, bilinçlendirmelidir.

Bu parçada anlatılanlara göre edebiyatla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Edebiyat, sanatçının duygu ve düşüncelerinin yansımasıdır.
 B) Edebiyat toplumun sorunlarına çözüm üreten bir araçtır.
 C) Edebiyat, toplumu eğitmek ve bilinçlendirmek amacı gütmelidir.
 D) Edebî metinlerde sanat kaygısı ön planda tutulmalıdır.
 E) Edebiyatta temel amaç öğreticiliktir, sanat ikinci planda olmalıdır.

2. “Edebiyatın başlangıcına ilişkin sorular, bizi, genelde sanatın başlangıcına götürmektedir. Sanatın doğuşuysa insanın yeryüzünde var oluşuna, insanın doğayla savaşımına dek uzanmaktadır.”

Bu cümlede edebiyatla ilgili olarak vurgulanmak istenen düşünce aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Edebiyat, ana malzemesi dil olan bir sanat faaliyetidir.
 B) Edebiyat sayesinde insan kendi çevresine estetik bir tarz kazandırır.
 C) Edebiyat insanın doğaya estetik bir biçim verme mücadelesidir.
 D) Edebiyat insanın var olması ve doğayla mücadeleyle başlayan bir sanattır.
 E) Edebiyatın başlangıcıyla ilgili bir kesinlik yoktur.

3. “Edebiyat; tarihsel, sosyal ve kültürel olandan hareketle dille gerçekleştirilen güzel sanat etkinliklerine ve eserlerine verilen genel addır.”

Bu tanıma göre aşağıdakilerden hangisinin bir edebiyat ürünü olduğu söylenebilir?

- A) Müzeyyen Hanım'ın geleneksel yemek tariflerini içeren notları
 B) Tarihî Safranbolu evleri hakkında bilgi veren bir katalog
 C) Bir tablet bilgisayarın nasıl kullanıldığını açıklayan kullanım kılavuzu
 D) Mehmet'in eski Türk edebiyatı hakkında kaleme aldığı notlar
 E) Kemalettin'in sıla özlemine dile getirdiği bir şiir

4. I. Yalnız kendisini oluşturan sanatçıyı yansıtır.
 II. Metindeki ögeler anlamsal, mantıksal ve biçimsel olarak birbirleriyle ilişkilidir.
 III. Bir heyecan uyandırmak, estetik zevk ve anlayış kazandırmak amacıyla yazılır.
 IV. En temel özelliği kurmaca olmasıdır.
 V. Sözcükler mecaz ve yan anlam özellikleriyle kullanılır.

Edebî metinle ilgili numaralanmış açıklamalardan hangisi yanlıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

5. **Aşağıdakilerin hangisinde sanat eserleri veya güzel sanatların özelliğiyle ilgili bir bilgi yanlıştır?**

- A) Sanat eserinde duygulandırma ve düşündürme esastır.
 B) Sanat eserinin oluşmasında sanatçının yetiştiği ortam etkilidir.
 C) Güzel sanatlar; görsel, işitsel ve dramatik sanatlar olmak üzere üçe ayrılır.
 D) Güzel sanatların her dalı farklı bir malzeme kullanır.
 E) Sanat eserlerinde temel amaç topluma faydalı olmaktır.

Konu Tekrar Testi - 1

6. Bilimsel metinler ile sanat metinleri arasında yapılan aşağıdaki karşılaştırmalardan hangisi yanlıştır?

- A) Edebî metinler genelde tek yönlüken bilimsel metinler çok yönlüdür.
 B) Bilimsel metinlerde nesnellik hâkimken edebî metinlerde öznellik hâkimdir.
 C) Sanatsal metinlerde estetik, bilimsel metinlerde doğruluk aranır.
 D) Bilimsel metinlerde gözlem ve deneyden yararlanılır; sanatsal metinlerde sanatçı, duyu ve düşüncelerinden yararlanır.
 E) Bilimsel metinler insanın aklını temel alırken sanat metinleri kişinin ruhuna seslenir.

7. Sunucu:

– Yeni romanınız; gemiler, tarihte gemicilik ve deniz savaşlarına ilişkin pek çok bilgiyi barındırıyor; var mı böyle akademik bir eğitiminiz?

Yazar:

– Doğrusu böyle bir romanı yazmayı istememden önce yoktu. Ancak tarih hep ilgimi çekmiştir. Altı yıl önce batık bir geminin su yüzüne çıkarılması, batma sebepleri ve yükü beni çok heyecanlandırdı ve bu konuda yazmayı istedim. Kendi kendimin hem hocası hem öğrencisi oldum. Dört yıllık bir araştırma, uzman görüşü ardından iki yıl da eserin yazımı sürdü.

Sunucu:

– Diploma almadınız ama diploma alacak kadar yıl geçirmiş ve bilgi edinmişsiniz. Yalnız, bu bilgiler romanda ne ansiklopedik ve bilimsel olmuş ne de yüzeysel kalmış.

Yazar:

– Sanatın kendi gerçekliği dediğimiz süreçler işledi de ondan. Bilim sanatın önemli bir unsurudur, ayrıca----

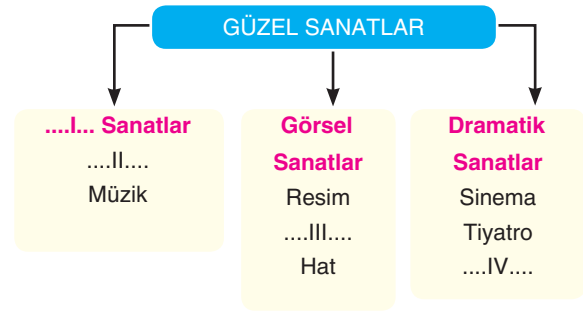
Bu diyalogdaki yazarın sözleri parçaya göre aşağıdakilerden hangisiyle tamamlanır?

- A) edebiyat bir anlama sanatıdır.
 B) sanatçı yoklukları kendine göre varlık olarak biçimlendirir.
 C) edebiyat bilim dallarından mutlak surette etkilenir ve beslenir.
 D) edebiyatçının edebî süreçleri anlama çabası hiç bitmez.
 E) diploma benim için hiç de önemli değildir.

8. Aşağıdaki metin türlerinden hangisi olay çevresinde gelişen anlatmaya dayalı metinlerden biri değildir?

- A) Roman
 B) Hikâye
 C) Mesnevi
 D) Masal
 E) Anı

9.

Güzel sanatların sınıflandırılmasıyla ilgili bu şemada boş bırakılan yerlere sırasıyla aşağıdakilerden hangisi getirilebilir?

- A) (I) Plastik / (II) Heykel / (III) Mimari / (IV) Edebiyat
 B) (I) İşitsel / (II) Edebiyat / (III) Pandomim / (IV) Edebiyat
 C) (I) Fonetik / (II) Edebiyat / (III) Heykel / (IV) Bale
 D) (I) Ritmik / (II) Opera / (III) Mimari / (IV) Edebiyat
 E) (I) Ritmik / (II) Opera / (III) Heykel / (IV) Bale

10. Aşağıdakilerden hangisi sanatsal metinlerin özelliklerinden biri değildir?

- A) Yan anlam değeri taşıyan, mecaz anlama gelen sözcükler ve sözler kullanılır.
 B) Açıklamak, kanıtlamak, bir görüşü tartışmak amacıyla yazılır.
 C) Sanatsal metinler, anlatmaya ve göstermeye bağlı metinler olmak üzere ikiye ayrılır.
 D) Okuyucunun yorumuna göre yeni anlamlar kazanan ifadeler yer verilir.
 E) Dil daha çok sanatsal işlevde kullanılır.

Konu Tekrar Testi - 2

1. I. Dilin tüm olanaklarından yararlanır.
II. Sözcüklerin farklı şekilde bağdaştırılmasıyla yeni anlatım olanakları yaratılır.
III. Okuyucuda estetik bir haz uyandırmak amaçlanır.
IV. Diğer bilimlerle ilişkisi vardır fakat başka bilimlere kaynaklık etmez.
V. Ait olduğu toplumun zihniyetini yansıtır.

Edebî metinlerle ilgili yukarıdaki numaralanmış cümlelerden hangisinde yanlış bir bilgi verilmiştir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2. I. Verilen bilgiler, yapılan açıklamalar örneklerle, tanımlarla pekiştirilir.
II. Söz sanatlarına, kelimelerin mecaz ve soyut anlamlarına pek yer verilmez.
III. Gerçeklik yazarın hayal dünyasında yeniden kurgulanarak verilir.
IV. Daha çok ansiklopedilerde, bilimsel kitaplarda ve ders kitaplarında kullanılır.
V. Açıklamak, bilgi vermek, öğretmek amacıyla yazılır.

Numaralanmış cümlelerden hangisi öğretici metinlerin özelliklerinden biri değildir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

3. Sanat; yaşamı daha ilginç, daha güzel, daha anlaşılır ya da daha gizemli ve olağanüstü kılar.

Bu cümlede güzel sanatların hangi özelliği vurgulanmak istenmiştir?

- A) Estetiklik B) Özgünlük
C) Öğreticilik D) Evrensellik
E) Etkileyicilik

4. (I) Edebî metinde dilin ya da sözcüklerin farklı şekilde bağdaştırılmasıyla yeni anlatım olanakları yaratılır. (II) Bir edebî metin, insana özgü bir yaratımdır ve amaçlıdır. (III) İnsanın var oluş koşullarıyla mutlaka ilişkilidir. (IV) Öğretici bir üslup kullanır ve bilgi de verir. (V) Diğer bilimlere kaynaklık eder.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde bilgi yanlışı vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

5. Yağmur, duysam içimin göklerinden sesini,
Yağarsın; taşlar bile yemyeşil filizlenir,
Yıldırımlar parçalar çirkefin gövdesini,
Sel gider ve zulmetin çöplüğü temizlenir,
Yağmur, bir gün kurtulup çağın kundaklarından,
Alsam, ölümsüzlüğü billur dudaklarından.

Bu parçayla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Estetik bir söylemle oluşturulduğu için bir sanat ürünüdür.
B) Çağrışımlar yoluyla duygulara hitap edilmiştir.
C) Yağmurun yağışı sanatsal bir yaklaşımla ortaya konulmuştur.
D) Sözcükler günlük dile ait ifadelerle kullanılmıştır.
E) Ahenk unsurları kullanılarak şiirsellik artırılmıştır.

6. **Aşağıdakilerden hangisi edebî metin olabilir?**

- A) İlaç tarifi içeren bir metin
B) Yurt sevgisini konu alan bir metin
C) Merkezkaç kuvvetini konu alan bir metin
D) Gün içinde olanları anlatan bir haber metni
E) Akdeniz'in bitki örtüsünü anlatan metin

Konu Tekrar Testi - 2

7. I. Dilin imgesel zenginliğinden yararlanmak
II. Toplumun kültürel özelliklerini yansıtmak
III. Nesnellğe ve terimlere sıkça yer vermek
IV. Okurda estetik zevk uyandırmak
V. Dönemin şartlarından etkilenmek
- Yukarıdaki numaralanmış ifadelerden hangisi edebî eser için söylenemez?**

A) I B) II C) III D) IV E) V

8. Edebî türler, değişmeyen yazı kalıpları değildir. Toplumda zamanla meydana gelen değişimler edebiyata da yansır. Edebî türler de değişen zamanın ihtiyaçlarına cevap verecek nitelikte ve çeşitlilikte değişime uğrar. Söz gelimi Eski Yunan edebiyatında yalnızca şiir, tiyatro, söylev, tarih gibi dört türden söz edilirken, XIX. yüzyıldan itibaren bu türlere roman, tenkit, mektup gibi yeni türler eklenmiştir. XX. yüzyıldan itibaren, özellikle basın ve yayın hayatındaki gelişmeler yeni türlerin oluşumunu sağlamış; makale, deneme, fıkra, sohbet, senaryo gibi yeni türlerden bahsedilmeye başlanmıştır.

Yukarıdaki metinden edebî türlerle ilgili aşağıdakilerin hangisi çıkarılamaz?

- A) Toplumdaki sosyal değişimler yeni yeni edebî türlerin ortaya çıkmasını sağlar.
B) Edebî türler toplumun ihtiyaçlarına göre gelişir ve değişir.
C) Batı edebiyatında önceleri belli başlı türler varken daha sonraki yıllarda bu türler çeşitlenmiştir.
D) Gazete, dergi, televizyon gibi yazılı ve görsel basındaki gelişmeler edebiyat dünyasına başka edebî türlerin girmesini sağlamıştır.
E) Edebî türlerin değişen zamanın ihtiyaçlarına cevap verecek nitelikte olması gerekir.

9. **Aşağıdakilerden hangisi sanatsal (kurmaca) metinlerin özelliklerinden biri değildir?**

- A) Olay anlatımına yer verilmeksizin bir bulgunun açıklanması
B) Eserin, siyasi gelişmeleri yazarın gözünden yeniden aktarması
C) Yazarın, toplumu ilgilendiren bir konuyu sanatsal gözle ele alması
D) Eserdeki kahramanların metne özgü, kurmaca özellikler taşıması
E) Yazarın, okuyucuda heyecan oluşturmaya çalışması

10. Bir yazarın ya da bir şairin kendi hayal gücünü kullanarak oluşturduğu kurmaca yapıt veya eser, edebiyatta metin olarak adlandırılır. Edebiyatta metinler estetik kaygı ile oluşturulur.

Bu parçadakilere göre aşağıdakilerden hangisi edebî metin örneğidir?

- A) Havada serbest bırakılan her cisim yere düşer. Bu düşmeye sebep olan da yer çekimi kuvvetinden başka bir şey değildir.
B) Queen Elizabeth, Agamemnon, Lord Nelson muharebe gemileri ve Inflexible muharebe kruvazöründen oluşan 1. Tümen, saat 10.30 da Çanak-kale Boğazı'ndan içeri girdi. Filonun önündeki muhripler savaş alanını tanıyorlardı.
C) Thales, çokluğun kendisinden türediği, çokluğun gerisindeki bu birliğin 'su' olduğunu öne sürmüştür.
D) Bardak boştu. Boş muydu? Evet boştu. "Öyleyse doldurmak gerek." diye geçirdi içinden. Bardağın doldurulmasına karar verilmişti verilmesine de neyle doldurulacaktı ki? Evet, bütün sorun buydu. Olmak ya da olmamak gibi bir şeydi bu.
E) Kartça dili (Gürcüce: Kart-ul-i ena) Gürcücenin başlıca lehçelerinden biri olup, halen Gürcistan'ın resmî dilidir. Gürcücenin lehçeleri ve Güney Kafkasya'daki diğer diller (Svanca, Megrelce ve Lazca) içinde tarihî ve dinî etkenlerle edebî dil niteliğini taşıyan tek dildir.

ÖĞRETMENİN NOTU

Öğrenme Noktası

1. Video Konu Anlatımı

İMGE (SEMBOL)

Bir duygunun, kavramın, durumun ya da varlığın başka varlık, kavram veya durumların formları ve şekilleri içinde tasarlanarak, benzetilerek anlatılmasına imge denir. Sanatçı, imge oluştururken izlenimlerinden hareketle gerçeği kendi algısına göre yeniden biçimlendirir. Duygu ve düşüncelerini ifade etmek için kendine özgü bir dil oluşturur. Bilinen sözcüklere farklı anlamlar yüklerken çeşitli ipuçlarıyla çağrışım sağlar.

MERDİVEN

Ağır ağır çıkacaksın bu merdivenlerden
Eteklerinde güneş rengi bir yığın yaprak
Ve bir zaman bakacaksın semaya ağlayarak

Sular sarardı yüzün perde perde solmakta
Kızıl havaları seyret ki akşam olmakta
....
Ahmet HAŞİM

Yandaki şiirde şairin merdiven sembolüyle anlatmaya çalıştığı hayat yoludur. Bu sembolün dışında şiirde, etek, güneş rengi bir yığın yaprak, yüzün perde perde soluğu gibi semboller ile suların sararması, kızıl havalara, şairin hayata dair izlenimlerinin imgeye dönüşmüş hâlidir.

SÖZ SANATLARI (EDEBİ SANATLAR)

Anlatımı zenginleştirmek, daha etkili ve gösterişli bir anlatım sağlamak için sözcüklerin temel anlamının dışında kullanılması sonucunda oluşan edebî sanatların edebî metinlerin sanatsal niteliklerinin anlaşılmasında önemli bir yeri vardır.

1. Teşbih (Benzetme): Aralarında benzerlik (ortak yön) kurulan iki kavram ya da varlıktan zayıf olanı güçlü olana benzetme sanatıdır. Benzeyen, güçlendirilmek istenen unsurdur; kendisine benzetilen ise o nitelik yönünden üstün olan kavramdır.

Teşbihin dört ögesi vardır:

Benzeyen: Özellikçe zayıf olandır.

Kendisine benzetilen: Özellikçe güçlü olandır.

Benzetme yönü: Aktarılan özelliktir.

Benzetme edatı: Misali, kadar, sanki gibi vb. sözcüklerdir.

Ah bu türküler,
Türkülerimiz,
Ana sütü gibi candan,
Ana sütü gibi temiz.
Türkülerde tüter dağ dağ, yayla yayla
Köyümüz, köylümüz, memleketimiz.

Bu dizelerdeki benzetmenin ögeleri şu şekildedir.

Benzeyen: türkülerimiz

Kendisine benzetilen: ana sütü

Benzetme yönü: temiz ve candan olması

Benzetme edatı: gibi

Ellerin var beyaz güller gibi küçücük
Mutlak kalbin tomurcuklardan pembe

Yandaki dizelerde benzetmenin ögeleri şu şekildedir.

Benzeyen: eller

Kendisine benzetilen: beyaz güller

Benzetme yönü: küçücük

Benzetme edatı: gibi

SÖZÜN İNCELİĞİ

“Benzeyen” ve “kendisine benzetilen” asıl öğelerdir. “Benzetme yönü” ve “benzetme edatı” yardımcı öğelerdir. Yardımcı öğeler kullanılmadan da benzetme yapılabilir. Bu benzetmelere “güzel benzetme (teşbihbeliğ)” adı da verilir.

Kaldırımlar, çilekeş yalnızların annesi;
Kaldırımlar, içimde yaşamış bir insandır.

Yandaki dizelerde sadece asıl öğeler kullanılarak güzel benzetme yapılmıştır.

Benzeyen: kaldırımlar
benzetilen: anne, insan

Yumdukça gözünden döker mercanı
Burnu fındık, ağzı kahve fincanı
Şeker mi, şerbet mi?
Bal Acem kızı, bal Acem kızı

Yandaki dizelerde sadece asıl öğeler kullanılarak güzel benzetme yapılmıştır.

Benzeyenler: burun / ağız / Acem kızı
Kendisine benzetilenler: fındık / kahve fincanı / şeker, şerbet, bal

2. İstiare (Eğretileme-Ödünç Alma): Benzetme amacıyla bir sözcük ya da söz öbeğinin başka bir sözcük ya da söz öbeğinin yerine kullanılmasıdır. Benzetmenin temel öğelerinden ya sadece benzeyen ya da sadece benzetilen kullanılarak yapılır.

Salkım salkım tan yelleri estiğinde
Mavi patiskaları yırtan gemilerinle
Uzaktan seni düşünür düşünürüm İstanbul

Bu dizelerde “salkım salkım” sözünden “tan yelleri”nin “üzüm”e benzetildiği anlaşılıyor fakat bu benzetmede “benzetilen” yani “üzüm” kullanılmadığı için istiare yapılmıştır. Aynı şekilde, “mavi patiskalar” sözüyle de “deniz”in kastedildiği anlaşılmaktadır yani burada da “deniz”, “mavi patiska”ya benzetiliyor. Ancak bu benzetmede de “benzeyen” yani “deniz” kullanılmadığı için burada da istiare vardır.

İstiare çeşitleri:

a) Açık İstiare: Yalnızca kendisine benzetilenin söylendiği istiarelerdir. Bu istiarelerde bir varlık ya da kavram başka bir varlık ya da kavramın yerine kullanılır.

İki kapılı bir handa **benzeyen:** dünya (söylenmemiş)
Gidiyorum gündüz gece **kendisine benzetilen:** iki kapılı bir han

Yukarıdaki dizelerde “dünya” yerine “iki kapılı han” kullanılarak açık istiare yapılmıştır.

Vurulup tertemiz alnından, uzanmış yatıyor **benzeyen:** asker (söylenmemiş)
Bir hilal uğruna ya Rab, ne güneşler batıyor. **kendisine benzetilen:** güneşler

Yukarıdaki dizelerde “askerler” yerine “güneşler” kullanılarak açık istiare yapılmıştır.

ÖĞRETMENİN NOTU

ÖĞRETMENİN NOTU

Destek Noktası

Bütün kişileştirmeler aynı zamanda bir kapalı istiare- dir çünkü kişileştirme yapıldığında özellik aktarımı söz konusudur.

b) Kapalı İstiare: Benzetmenin öğelerinden yalnız “benzeyenle” yapılan sanata “kapalı istiare” denir. Kapalı istiarede bir varlık ya da kavramın özelliği başka bir varlığa aktarılır.

Elleri silahlı bekler gözlerimde **çaresizliğim**, **benzeyen:** çaresizlik
Bir bir umutlarımı vuracak. **kendisine benzetilen:** avcı (söylenmemiş)

Bu dizede benzeyen “çaresizlik” söylenmiş fakat kendisine benzetilen “avcı” söylenmemiş ama “elleri silahlı bekler” ve “vuracak” sözlerinden onun avcı olduğunu anlıyoruz. İkinci dizede de benzeyen “umut” avcı tarafından vurulma anlamı taşıdığı için “av”a benzetilmiştir.

Başımdan bir kova sevda döküldü, **benzeyen:** sevda
İslenmadım,üşümedim,yandım oy! **kendisine benzetilen:** su (söylenmemiş)

Bu dizede benzeyen “sevda” söylenmiş fakat kendisine benzetilen “su” söylenmemiş; suyun özelliği “sevda”ya aktarılmış. Bunu “bir kova sevda döküldü” sözünden anlıyoruz.

Her akşam güneşin battığı yerden **benzeyen:** gözler
Gözlerin doğuyor gecelerime **kendisine benzetilen:** ay (söylenmemiş)

Bu dizelerde benzeyen “gözler” söylenmiş fakat kendisine benzetilen “ay” söylenmemiş, ayın özelliği “gece doğması” gözlere aktarılarak kapalı istiare yapılmıştır.

2. Video Konu Anlatımı

3. Mecazımürsel (Ad Aktarması-Düz Değişmece): Bir sözcüğün benzetme amacı güdülmeden başka bir sözcük yerine kullanılmasına mecazımürsel denir. Mecazımürselde parça-bütün, neden-sonuç, özel-genel, eser-sanatçı, iç-dış, yer-insan, soyut-somut, yön-uygarlık, araç-kullanıcı vb. anlam ilgileri bulunur.

- Ortaokulda **Ömer Seyfettin**'i severek okurdum. (eser-sanatçı ilişkisi)
- Millî maçı bütün **Türkiye** heyecanla izledi. (yer-insan ilişkisi)
- Bugün Ankara'ya **rahmet** yağıyor. (sonuç- sebep ilişkisi)
- Genç sanatçı yıllardır **kalem**le geçiniyor. (alet-iş ilişkisi)
- **Tabağını** bitirmeden sofradan kalkma. (iç- dış ilişkisi)
- Çatma kurban olayım çehreni ey nazlı **hilal**. (parça-bütün ilişkisi)
- Neden sonra sarsıldı altımda demir **yaylar**. (parça-bütün ilişkisi)

Bir noktada birleşmiş vatanın dört bucağı,
Gurbet çeken **gönüller** kuşatmıştı ocağı.

Bu dizelerde “gönüller” sözcüğü ile “insan” kastedilmiş parça-bütün ilişkisiyle ad aktarması yapılmıştır.

SÖZÜN İNCELİĞİ

4. Teşhis (Kişileştirme): İnsan dışındaki varlıklara insan özelliği kazandırarak onları insan gibi düşünme sanatıdır. İnsandan doğaya aktarma olarak da ifade edilir.

- I. Lambada titreyen **alev üşüyor**,
Aşk kâğıda yazılmıyor, Mihriban
- II. Sakın aldırma güneş erken batsın
Gökyüzü küsmüş olsun yağmur başlasın

Yukarıdaki dizelerin birincisinde “alev”e, ikincisinde ise “gökyüzü”ne insana ait özellikler aktararak kişileştirme yapılmıştır.

5. İntak (Konuşturma): İnsan dışındaki varlıkların konuşturulması sanatıdır. İntak, genellikle hayvan masallarında ve fabllarda görülür. İntak yapılan bir şiirde kişileştirme de yapılmış olur.

Ben bir küçük cezveyim
Köşe bucağ gezmeyim
Ben bir küçük cezveyim
Elden ele gezmeyim

Verin benim yarimi
Boynu bükük gezmeyim
Verin benim yarimi
Boynu bükük gezmeyim

Yandaki dördlüklerde “cezve” konuşturularak intak sanatı yapılmıştır.

3. Video Konu Anlatımı

6. Kinaye (Değınmece): Bir sözcüğün ya da sözün hem gerçek hem de mecaz anlamını düşündürecek biçimde kullanılmasıdır. Asıl amaç mecaz anlamdır.

Her mevsimiyle insanı ayrı ayrı saran
Bunca güzelliği nasıl koyup gideceğiz
Yaman çalacak o çalmayası saat yaman
Geçmiş ola bir kez **yumuldu mu gözlerimiz**

Bu dördlükteki altı çizili söz öbeği gerçek almada “gözleri kapatmayı” mecaz anlamda da “ölmeyi” anlattığı için kinayelidir.

Ellerini çekip benden
Yârim bugün gider oldu
Hem sever hem sevilirdik
Bu ayrılık neden oldu

Yandaki dördlükte “ellerini çekip” sözü gerçek anlamda “elini bırakmak”, mecaz anlamda da “terk etmek / ayrılmak” anlamında kullanılarak kinaye yapılmıştır.

7. Tezat (Karşıtlık): Anlamca birbirine karşıt duygu, düşünce, hayal ve durumları ifade eden kavramların bir arada kullanılmasıdır.

Açar solar türlü çiçek
Kimler gülmüş kim gülecek
Murat **yalan** ölüm **gerçek**
Dostlar beni hatırlasın

Bu dizelerde “aç-”, “sol-” ve “yalan”, “gerçek” kavramları arasında karşıtlık ilgisi vardır.

ÖĞRETMENİN NOTU

Destek Noktası

Fransız şair La Fontaine'nin fablları, Yunan Ezop'un masalları, 15. yy. divan şairi Şeyhi'nin “Harname” adlı mesnevisi teşhis ve intak sanatının bolca kullanıldığı eserlerdir.

ÖĞRETMENİN NOTU

8. Tenasüp (Uygunluk): Birbiriyle anlamca ilgili kavramların bir arada kullanılmasıdır.

Koyun verdi kuzu verdi süt verdi
Yemek verdi ekmek verdi et verdi
Kazma ile dövmeyince kit verdi
Benim sadık yârim kara topraktır.

Yanda verilen dördlükte altı çizili sözcükler anlamca birbiriyle ilgili ve birbirini çağrıştıran sözcüklerdir.

9. Telmih (Hatırlatma-Anımsatma): Geçmişte yaşanan, herkesçe bilinen bir olayı, hikâyeyi, efsaneyi ya da tanınmış bir şahsı söz arasında çağrışım yoluyla anımsatma sanatıdır.

Garibim namıma Kerem diyorlar
Aslımı el almış haram diyorlar
Hastayım derdime verem diyorlar
Maraşlı Şeyhoğlu Satılmış'ım ben...

Yandaki dördlükte halk arasında çok meşhur bir aşk hikâyesi olan "Kerem ile Aslı"ya gönderme yapılmış bu hikâyenin kahramanları anımsatılmıştır.

4. Video Konu Anlatımı

10. Hüsnüalil (Güzel Nedene Bağlama): Bir olayın doğal sebebinin yerine daha güzel ve nükteli bir başka sebep gösterme sanatıdır.

Salındı bahçeye girdi
Çiçekler selama durdu
Mor menekşe boynun eğdi
Gül utandı hicabından

Menekşenin boynu, doğası gereği eğiktir. Fakat yukarıdaki dizelerde menekşenin boynunun eğik olması, bahçeye giren sevgiliyi selamlama isteğine bağlanmıştır.

11. Tecahülûarif (Bilmezden Gelme): Anlatıma nükte katmak amacıyla çok iyi bilenen bir olayı bilmezden gelme sanatıdır.

Gökyüzünün başka rengi de varmış
Geç fark ettim taşın sert olduğunu
Su insanı boğar, ateş yakarmış
Her günün bir dert olduğunu
İnsan bu yaşa gelince anlarmış

Bu dizelerde şair; gökyüzünün rengini, taşın sert olduğunu, suyun insanı boğabileceğini, ateşin de yakabileceğini bildiği hâlde bilmezlikten gelmiştir.

12. Tariz (İğneleme / İnce Alay): Alay etmek, eleştirmek, iğnelemek amacıyla sözü, tersini kastederek söyleme sanatıdır.

Bir yetim görünce döktür dişini
Bozmaya çabala halkın işini
Günde yüz adamın vur kır dişini
Bir yaralı sarmak için yeltenme

Yanda verilen dördlükte söylenenlerin tersi kastedilerek tariz yapılmıştır.

13. İrsalimesel: Sözü daha etkili kılmak için herkes tarafından bilinen bir atasözü ya da deyimini şiirde kullanılmasıdır.

Çağır Karac'oğlan çağır
Taş düştüğü yerde ağır
Gönül sevdiğinden soğur
Görülmeyi görülmeyi.

Bu dizelerde "taş düştüğü yerde ağır" sözü ile irsalimesel sanatı yapılmıştır.